
Krimonkologen

AKTUELT I FORENINGEN

LISE B. JOHANNESSEN

lise.berit.johannessen@legeforeningen.no

Samfunnspolitisk avdeling

Nå som påsken står for døren har vi tatt en prat med krimforfatter og onkolog Jan Boris Stene ved Kreftklinikken, St. Olavs hospital. Nylig ble hans tredje bok *Lucifers fall* med hovedpersonene Falkener og Wilberg lansert.

PØNSKER UT BESTIALSKE MORD: Jan Boris Stene plotter historier når som helst og hvor som helst. Foto: Hanne Stene

Du har valgt å la bylegen Wilberg være fortellerstemmen i bøkene dine? Er det en spesiell grunn til at det ble en lege?

Det falt seg svært naturlig, i og med at jeg selv er lege. Som forfatter må man kunne identifisere seg med sin forteller, og da er det enklest å la fortellerkarakteren ha en del fellestrekk med en selv. Når det gjelder Wilberg, har han flere likhetstrekk med meg, både når det gjelder yrke, alder og holdninger. Mitt store kriminallitterære forbilde – Arthur Conan Doyle (skaperen av Sherlock Holmes) – var også lege, og hans fortellerkarakter er lege (doktor Watson). Det å la en lege fortelle i kriminalromaner har den fordelen at det gir en plausibel forklaring på hvorfor vedkommende til stadighet

blir engasjert i mordsaker, og man får også en nærhet til det rettsmedisinske arbeidet. Jeg ønsker også å skildre legelivet slik det kunne arte seg for hundre år siden, så jeg skriver bevisst inn en del medisinsk historie i bøkene.

Din første bok «Nådegiveren» ble omtalt som «en ekte norsk Sherlock Holmes-fortelling – en virkelig godbit for de som savner Arthur Conan Doyles historier om detektiven og hans doktorvenn». Ser vi konturene av en norsk Conan Doyle?

Mine bøker er kraftig inspirert av den store mesteren; det holder å nevne konstellasjonen genial detektiv – medisinsk følgesvenn. En anmelder kalte *Nådegiveren* en Sherlock Holmes-pastisj, og det er vel riktig, selv om den vel like gjerne kunne ha vært kalt en Hercule Poirot-pastisj – eller en pastisj av hvilken som helst detektivroman med en genial detektiv og hans følgesvenn i rollene. Dersom mine kriminalromaner kan glede venner av Sherlock Holmes blir jeg selvsagt veldig glad. Mine romaner følger de strenge kravene til detektivmysteriet, der en detektiv løser et kriminalgmysterium ved hjelp av logiske resonnementer. Det intellektuelle spillet mellom detektiven og leseren er noe som fascinerer meg, og mine romaner er nok et forsøk på å få tilbake både dette og gentlemandetektiven. Jeg synes norsk krim trenger mer av begge disse aspektene.

Du legger handlingen i bøkene dine til Trondheim for rundt hundre år siden. Kan vi tolke det slik at du er historisk interessert og at det på den tiden skjedde mye som gir deg inspirasjon til fortellingene dine?

Jeg har alltid vært historisk interessert. Det begynte i barneskolealderen med fascinasjon for krigshistorie, og fortsatte over i interesse for lokal- og byhistorie. De siste årene er det spesielt Trondheims historie som har vært dominerende. Trondheim er en by som er akkurat passe stor for et knippe historiske kriminalgmysterier, og det er en by som godt tåler et par detektivhelter til. For hundre år siden skjedde det mye i Norge og Trondheim, i tillegg til at første verdenskrig satte preg på tilværelsen. Biler og tog erstattet hest og vogn. Elektrisitet erstattet levende lys og gass. Telefon ble stadig vanligere i de tusen hjem. Men det var nok verdenskrigen som var det store skillet. Den var starten på en ny æra – på så mange måter. Uskyldens tid var over. Selve krigen fikk Norge og Trondheim kjenne på kroppen gjennom torpederingen av norske handelsskip, matvarerasjonering, svartebørs, brennevinsforbud, dyrtid og jobbetid. Et spennende bakteppe å bruke for kriminalromaner.

Det nærmer seg påske – og kriminteresserte ser frem til årets påskekrim. Har du et særlig forhold til denne sjangeren?

Påskekrim er et særnorsk fenomen. Det er bare her vi sluker kriminalromaner til påske. Det begynte etter sigende med utgivelsen av kriminalromanen *Bergenstoget plyndret i natt* av Jonathan Jerv (pseudonym for Nordahl Grieg og Nils Lie). Boken ble lansert med brask og bram til påske i 1923 – i form av et avisoppslag som gav inntrykk av at Bergenstoget faktisk var blitt plyndret. For meg har påsken alltid betydd krim, både på TV, i radio og i boks form. I påsken har man tid til å lese, og kalde og mørke kvelder innbyr vel særlig til det uhyggelige og kriminelle. Jeg har vokst opp med NRKs påskekrim, det være seg Radioteaterets dramatiseringer eller helter som Hercule Poirot, Miss Marple og Adam Dalgliesh.

PRIVATOPPDAGEREN: Falkener, her i Jan Boris Stenes skikkelse, løser mordgåter sammen med lege og venn Wilberg. Foto: Jørgen Kvam

Du giftet deg og ble far til fire mens du skrev den første boken, samtidig var du i fulltidsstilling som onkolog. Hvordan fant, og finner, du tid og overskudd til forfatterskapet?

Forfatterskapet er en ungdomsdrøm som har gått i oppfyllelse og et rent overskuddsprosjekt. Det er min hobby – noe jeg får energi av å holde på med. Det er noe helt spesielt å få skape sitt eget fiktive univers og deretter presentere det for leserne. Jeg kan plote historier hvor som helst: i bilen, når jeg er med ungene på turn eller når jeg sitter på stråleterapien og tegner målvolum. Jeg har alltid en bit papir og en penn i umiddelbar nærhet. Selve skrivingen foregår stort sett etter at ungene er lagt for kvelden, men da har jeg plottet hele dagen og bare verker etter å skrive det ned, så da går det ofte fort. Når det er sagt, har jeg en tålmodig kone som har avfunnet seg med en rolle som sparringspartner for ideer og innfall av ymse slag. Jeg tror hun begynner å bli temmelig lei spørsmålet «Hva synes du er best?».

Siden du er onkolog – vil vi etterhvert se en historie knyttet til denne delen av medisinen?

Ren onko-krim blir nok litt for nisjepreget, tror jeg, men kreft var jo en av de vanligste dødsårsakene i Norge også for hundre år siden. Så kreft i forskjellige former vil helt sikkert dukke opp i mine romaner og sette preg på Wilberg i hans legegjerning. I *Lucifers fall* har for eksempel en av de mistenkte en alvorlig kreftdiagnose. Ellers vil forskjellige medisinske temaer dukke opp i mine romaner, enten som subplott eller som en del av hovedplottet. Psykoser, personlighetsforstyrrelser, abort etc ... det meste innen medisinen kan på en eller annen måte lede ut i mord.

Når fikk du interessen for å skrive og hva er målet med bøkene dine?

Interessen for å skrive kom allerede i barneskolealderen. Jeg skrev forskjellige slags historier. Behovet for å skrive kriminalhistorier meldte seg i ungdomsskoleårene og var nok et resultat av påvirkningen fra Agatha Christie. Jeg slukte hennes romaner og filmatiseringene av dem. Jeg pleier å si at Agatha Christie var min første kjærlighet.

..og hva med Sherlock?

Fascinasjonen for Sherlock Holmes kom senere. Målet med mine bøker er først og fremst å underholde. Det skal være morsomt å lese dem – og forhåpentligvis spennende. Men jeg ønsker også at leseren skal lære noe, for eksempel hvordan det var å leve i Trondheim for hundre år siden. Hvilke sykdommer døde folk av? Hvordan var sykehusvesenet? Hvordan forholdt de ulike samfunnsklassene seg til hverandre? Hva betød det å være fattig? Hva gjorde en kvinne dersom hun ble ufrivillig gravid? Sånne spørsmål ønsker jeg å ta opp med leserne.

Du har nylig utgitt din tredje bok om Falkener og Wilberg. Er du spent på mottakelsen?

Jeg er veldig spent. Da jeg fikk utgitt *Nådegiveren* hadde jeg få forventninger. Jeg var kjempefornøyd med bare å få utgitt boken min. Nå som jeg kan begynne å kalle meg kriminalforfatter, blir forventningene større. Jeg vet at jeg har mange lesere der ute som venter på neste Falkener og Wilberg-mysterium. Jeg vil nødig skuffe dem. Da den vanskelige andreboken *I djevelens klør* ble utgitt i 2017, var jeg mest opptatt av anmeldelsene i avisene. Jeg er ikke så opptatt av disse denne gangen. Jeg har forstått at anmeldere er lesere de også, og at de liker eller ikke liker bøker på stort sett det samme grunnlaget som den «vanlige» leser. Det er responsen fra de dedikerte leserne som betyr mest for meg.

Om et par måneder runder du førti. Hva gjør du om ti år – vil du fortsatt være både lege og forfatter?

Om ti år er jeg forhåpentligvis en travel tenåringspappa som behandler kreftpasienter og skriver på mitt tiende Falkener og Wilberg-mysterium.

Har du en favorittbok blant krimbøkene?

Den er enkel: *Ti små negerbarn* av Agatha Christie. Jeg skulle gjerne ha vært den som kom på det plottet. Genialt, helt enkelt.

Publisert: 19. mars 2018. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. september 2026.